

BEKNOPT SAMENVATTING PROJECT VERKENNING 380 KV ZEEUWS-VLAANDEREN

12 mei 2022

Jos Meeuwsen, projectleider

Inleiding

Het Rijk, de Provincie Zeeland, gemeente Vlissingen en verschillende andere partijen in Zeeland werken gezamenlijk aan de uitvoering van het pakket “Wind in de zeilen”. Het pakket dient als compensatie voor het niet doorgaan van de verhuizing van de marinierskazerne naar Vlissingen. Dit pakket bevat diverse maatregelen om stevig te investeren in Zeeland, op zowel economisch als sociaal gebied. Het project “Verkenning 380 kV Zeeuws-Vlaanderen” maakt onderdeel van het fiche “Haven en Industrie”.

Dit document bevat een terugblik op het project “Verkenning 380 kV Zeeuws-Vlaanderen” en vat de belangrijkste zaken samen. Doel van het project was: “Een bijdrage leveren aan een tijdige realisatie van een 380 kV netwerk in Zeeuws-Vlaanderen”. In feite ging het over het bereiken van een doorbraak in het zogenoemde “kip-ei-probleem”, d.w.z. een gebrek aan ontwikkeling van infrastructuur leidt tot gebrek aan duurzame initiatieven vanuit de industrie en omgekeerd.

Het project heeft nauwe relaties met het Cluster Energie Strategie (CES) Schelde-Deltaregio, het Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI) alsook het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK).

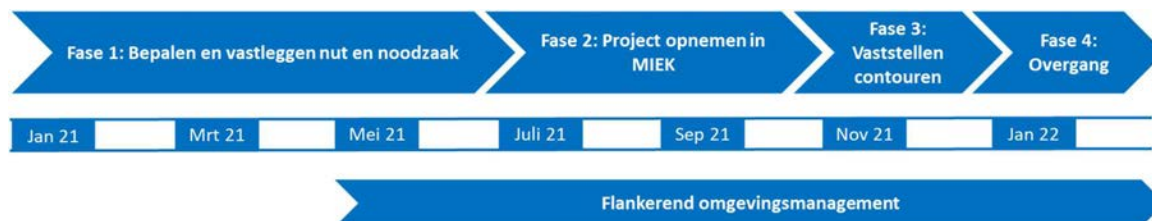
Tijdens het project is nauw samengewerkt tussen de volgende partijen:

- o Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK);
- o Provincie Zeeland;
- o TenneT;
- o Smart Delta Resources (SDR);
- o North Sea Port (projectleiding).

Terugblikkend zijn de volgende stappen of fasen doorlopen:

1. Bepalen en vastleggen nut en noodzaak	januari 2021 t/m juni 2021
2. Project opnemen in MIEK	juli 2021 t/m oktober 2021
3. Vaststellen contouren (op hoofdlijnen)	november 2021 t/m december 2021
4. Overgang verkenning naar realisatie	januari 2022 t/m februari 2022
Flankerend omgevingsmanagement	mei 2021 t/m februari 2022

De verkenning startte medio januari 2021 en is eind februari 2022 afgerond. Figuur 1 visualiseert de verschillende fasen. Deze worden in dit document als leidraad aangehouden.

Figuur 1. Verschillende fasen in het project.

Fase 1: Bepalen en vastleggen nut en noodzaak

Het realiseren van nieuwe 380 kV verbindingen is vergelijkbaar met het realiseren van nieuwe autosnelwegen. De impact van nieuwe doorsnijdingen in het landschap op de omgeving is groot en er kan gerekend worden op bedenkingen en weerstand vanuit de omgeving (omwonenden, grondeigenaren, agrariërs, natuurorganisaties, etc.). Daarom is het belangrijk om de maatschappelijke nut en noodzaak van dergelijke projecten aan te tonen én vast te leggen.

Nut en noodzaak van nieuwe 380 kV infrastructuur naar en in Zeeuws-Vlaanderen hebben een nauwe relatie met de energietransitie van de industrie in Zeeuws-Vlaanderen. Behoud van werkgelegenheid in de vorm van duizenden (directe en indirecte) voltijds banen in de regio speelt eveneens een belangrijke rol. Als de industrie in het huidige en toekomstige politiek-maatschappelijke en economische krachtenveld wil overleven, dan zal ze snel moeten overschakelen van fossiele brandstoffen naar duurzame (of koolstofarme) energiedragers.

Voor de industrie spelen de sterk gestegen prijzen van CO₂ emissierechten binnen het Europese Emission Trading System (EU ETS) ook een rol. Deze vormen een extra stimulans voor de energie-intensieve industrie om versneld over te stappen van fossiele brandstoffen naar koolstofarme energiedragers. Van koolstofarme energiedragers wordt daarom veel verwacht. Vandaar dat het kabinet daar ook nadrukkelijk op inzet in de vorm van stimuleren van windparken op zee, kernenergie, aanleg van een zogeheten waterstof *backbone* en waterstoffabrieken.

De Schelde-Delta regio is een grootverbruiker van waterstof, waarbij het zwaartepunt zich bevindt in Zeeuws-Vlaanderen. In samenspraak met Smart Delta Resources (SDR) en de Provincie Zeeland is geïnventariseerd hoe de elektrische capaciteitsbehoefte in Zeeuws-Vlaanderen zich de komende jaren ontwikkelt. Dit heeft plaatsgevonden binnen CES-verband, waarbij CES staat voor Cluster Energie Strategie.

Het nut van 380 kV infrastructuur naar en in Zeeuws-Vlaanderen is een combinatie van factoren, namelijk:

1. Een forse bijdrage leveren aan de ambities van de Rijksoverheid om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren. Het reductiepotentieel van de Schelde-Delta regio is door SDR becijferd op jaarlijks 5,6 miljoen ton in 2030, waarvan het grootste deel in de Kanaalzone;
2. Doorbreken van het kip-en-ei probleem, zodat industrieën in Zeeuws-Vlaanderen in de gelegenheid worden gesteld en gestimuleerd om te verduurzamen. Aan gebrek aan infrastructuur kan het dan niet meer liggen om niet te gaan verduurzamen;
3. Voor de aanwezige industrieën in de regio de mogelijkheid creëren om op het gebied van groene en circulaire maakindustrie een leidende positie te verwerven;
4. Behoud van duizenden (directe en indirecte) banen in de regio;
5. Het vestigingsklimaat voor nieuwe industrie in Zeeuws-Vlaanderen verbeteren: robuuste infrastructuur voor groene elektronen en moleculen zal naar verwachting als een magneet of vliegwiel gaan werken voor het op gang brengen van nieuwe, duurzame en circulaire industrie.

In het CES-document voor de Schelde-Delta regio en de beoordeling daarvan zijn nut en noodzaak voor de aanleg van 380 kV infrastructuur naar en in Zeeuws-Vlaanderen onderbouwd en vastgelegd.

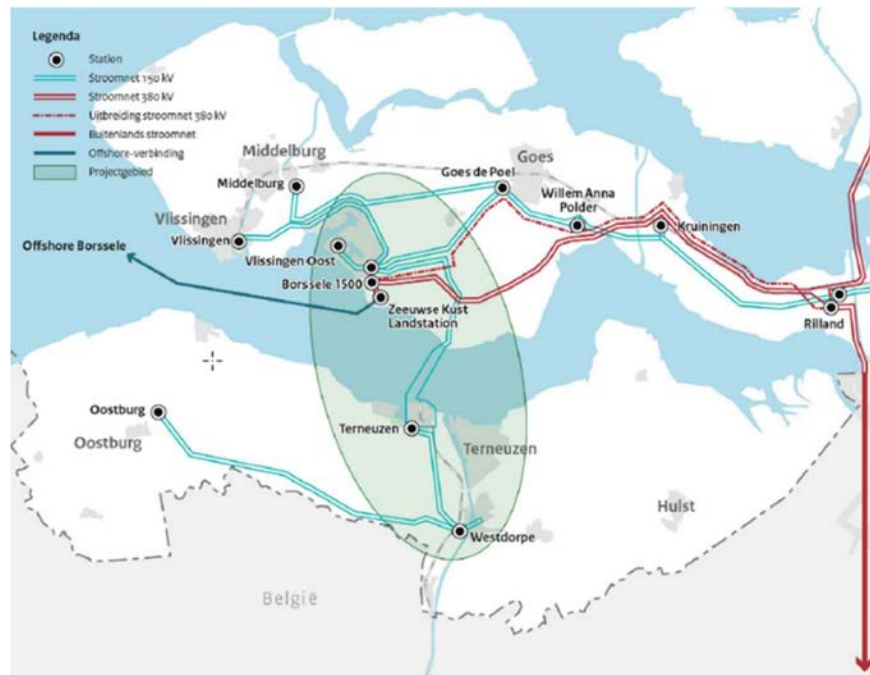
Fase 2: Project opnemen in het MIEK

Binnen de Rijksoverheid loopt het zogeheten Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK). De zogeheten CES-sen (Clusters Energie Strategieën) hebben hier een nauwe relatie mee en lever(d)en bouwstenen aan voor het MIEK. In de eerste helft van 2021 is door verschillende CES-regio's gewerkt aan het opleveren van zogeheten CES 1.0 documenten. Ook voor de Zeeuwse regio heeft dit plaatsgevonden in de vorm van het Cluster Energie Strategie (CES) Schelde-Deltaregio (juni 2021).

In de daarop volgende maanden zijn de verschillende CES-documenten beoordeeld door het Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI) en vervolgens ter reflectie aangeboden aan verschillende kennisinstellingen (RVO, PBL en TNO). Hierbij vond een beoordeling plaats op vier criteria, te weten: Robuustheid, Urgentie, Nationaal belang en Klimaatwinst. In deze beoordeling heeft dat het project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen hoog gescoord (hetgeen heeft geleid tot een positie in de top-5).

In de periode juli 2021 tot en met september 2021 is gewerkt aan het samenstellen van zogeheten Startdocumenten. Verschillende projecten uit de afzonderlijke CES-regio's zijn door middel van Startdocumenten voorgedragen voor opname in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK). Ook voor de Schelde-Delta regio is zo'n Startdocument opgesteld en op 1 oktober 2021 aangeboden aan de Stuurgroep PIDI.

De Stuurgroep PIDI heeft aansluitend een advies uitgebracht aan het Bestuurlijk Overleg MIEK. In de loop van november 2021 is het zogeheten MIEK gepubliceerd. Figuur 2 toont de contouren/reikwijdte van het project.

Figuur 2. Netkaart en gebied voor projecten voor verzorging elektriciteitsnet Zeeland/Schelde-Deltaregio

Het project Versterking infrastructuur Schelde-Delta regio maakt onderdeel uit van het MIEK en omvat twee projecten, namelijk:

1. Project 1: Realisatie nieuwe stationscapaciteit nabij Borssele
 - a. Het realiseren van een nieuw 380kV-station nabij Borssele (voorlopige werknaam Haven-Vlissingen380), inclusief een ruimtelijke reservering voor een naastgelegen 150kV-station.
 - b. Het opnemen van dit station in twee van de vier 380kV-circuits tussen Borssele en Rilland.
2. Project 2: Uitbreiding van het 380kV-net naar Zeeuws-Vlaanderen
 - a. Het realiseren van een nieuw 380kV-station nabij Terneuzen.
 - b. Het realiseren van een 380kV-verbinding tussen een punt op de 380kV-verbinding Borssele-Rilland en Terneuzen. Het benodigde tracé bestaat uit vier 380kV-circuits van 2.635MVA.
 - c. Het versterken van het 150kV-net in Zeeuws-Vlaanderen.

Beide projecten zitten in MIEK fase 1.

Fase 3: Contouren op hoofdlijnen vaststellen

Gedurende het project zijn verschillende ontsluitingsopties (*long list*) voor de regio Zeeuws-Vlaanderen aan de orde geweest. De voor- en nadelen hiervan zijn gedurende het project geëvalueerd. Na verloop van tijd leidde dit tot een *short list*. In de maanden oktober en november is door TenneT aanvullend onderzoek uitgevoerd door middel van extra berekeningen en analyses. In december 2021 is een voorkeursvariant vastgesteld. Deze zal als basis fungeren voor de volgende fasen van voorbereiding en realisatie. Dit alternatief geniet om meerdere redenen de voorkeur, namelijk:

- De voorkeursvariant voldoet aan alle criteria voor het netontwerp van 380/220 kV netten;
- Nieuwe doorsnijdingen in het landschap kunnen ermee worden voorkomen door benutting van een deel van de bestaande bovengrondse 150 kV verbinding tussen Borssele en Terneuzen;
- De voorkeursvariant is het een robuuste oplossing die veel flexibiliteit bevat om in de toekomst nieuwe (nu nog onbekende) klanten in de regio te verwelkomen en van elektriciteitsaansluitingen te voorzien. Nieuwe infrastructuur trekt altijd nieuwe verkeersstromen en activiteiten aan, zodat het verstandig is om in het ontwerp op voorhand rekening te houden met voldoende groeipotentieel¹;

¹ Hierbij kunnen parallellen worden getrokken met de Westerscheldetunnel en de Sluiskiltunnel. Beide tunnels zijn destijds meteen met vier rijbanen aangelegd met als doel om ook toekomstige extra verkeersstromen te kunnen faciliteren.

- De voorkeursvariant versterkt de positie van de regio Zeeuws-Vlaanderen als aantrekkelijke vestigingsplaats voor nieuwe duurzame industrieën, zeker als er op termijn ook elektrolysefabrieken worden gebouwd. Er ontstaat als het ware een groene *hub* met een overvloed aan groene elektronen en groene moleculen.

Fase 4: Overgang van verkenning naar realisatie

Tijdens het project is veel aandacht besteed aan het samenstellen van een adequate en gedetailleerde projectplanning. Vanwege de vele onzekerheden bleek dit echter ondoenlijk. Momenteel werkt TenneT aan de benodigde documentatie en processtappen voor het nemen van een investeringsbeslissing.

Tijdens de fase van overgang van verkenning naar realisatie dienen in elk geval de volgende onderwerpen geadresseerd te worden en voldoende aandacht te krijgen:

- Vaststellen en aanwijzen bevoegd(e) gezag(en);
- Inrichten van projectorganisatie(s) binnen het Ministerie van EZK en TenneT;
- Samenstellen en bemensen van projectteam(s);
- Opstellen van een meer gedetailleerde planning;
- Opstellen van meer gedetailleerde kostenramingen.

Flankerend omgevingsmanagement

Voor project 2 (Uitbreiding van het 380kV-net naar Zeeuws-Vlaanderen) verlangt veel aandacht voor de omgeving en ruimtelijke procedures. Er moet immers een kruising worden gerealiseerd van een Natura2000 gebied (Westerschelde). Tegelijkertijd is de Westerschelde een van de drukst bevaren scheepvaartroutes ter wereld (toegangspoort tot de Haven van Antwerpen). De nautische toegankelijkheid van de haven dient ten allen tijde worden geborgd. De verschillende stakeholders zijn geïnventariseerd. Een aantal belangrijke stakeholders is in de periode mei 2021 tot en met februari 2022 benaderd en op hoofdlijnen ingelicht over de voorgenomen plannen.

Tot slot

Terugblikkend op het project kunnen we als werkgroep trots zijn op de bereikte resultaten. We begonnen met weinig en we eindigen met veel nieuwe inzichten alsmede een uitgezette koers. En dat allemaal in een bijzondere tijd van allerlei coronamaatregelen, waardoor alle vergaderingen (op één na) digitaal moesten plaatsvinden. Dat *online* vergaderen is ontegenzeggelijk niet bevorderlijk geweest voor de interactie, creativiteit, spontaniteit en collegialiteit. Desondanks hebben we als groep gepoogd om stug door te roeien met de riemen die er waren en daarbij de moed niet te verliezen.

Als projectgroep kunnen we terugkijken op een ontdekkingsstocht, waarin ongebaande wegen werden verkend en heel veel dingen voor iedereen nieuw en dus onzeker waren. Soms was ook sprake van doodlopende weggetjes. In elk geval zijn minstens twee zaken gedurende deze zoektocht duidelijk geworden:

1. *Wat de moeite waard is, kost moeite.*
2. *Tob niet, het komt toch anders.*